

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Дзяди́кевич Ю́рій, Гевко Роман, Шпорту́н Тетяна
Тернопільський національний економічний університет

Економічна безпека відіграє важливу роль в утвердженні України як самостійної, незалежної країни. Водночас непослідовність проведення реформ негативно вплинула на конкурентоспроможність економіки держави, а це призвело до втрат науково-технічного та виробничого потенціалу та погіршення збуту продукції українських виробників. Необхідно зазначити, що ці негативні процеси також впливають на економічний розвиток України та її суверенітет. У зв'язку з цим, дослідження аспектів економічної безпеки нашої країни тісно пов'язано з ринковою трансформацією української економіки та її інтеграцією до світового економічного простору [1,2].

Економічна безпека ґрунтується на економічній незалежності, стійкості та здатності до саморозвитку і прогресу. Все це свідчить про те, що країна може захищати свої економічні інтереси, модернізувати виробництво, проводити ефективну інноваційну політику та розвивати інтелектуальний потенціал держави. Науковці вважають, що економічна безпека країни повинна об'єднувати економічну безпеку і безпеку економічних суб'єктів [2]. Вона повинна забезпечувати реалізацію національних економічних інтересів країни. Економічна безпека охоплює такі основні елементи: макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційна, науково-технічна, енергетична та ін. Для гарантування економічної безпеки країни повинен бути такий механізм, який би забезпечив при будь-яких міжнародних обставинах граничний рівень розвитку вітчизняного науково-технічного потенціалу. Водночас економічна безпека України має внутрішні та зовнішні загрози. Це потребує комплексного підходу до розв'язання низки задач, які забезпечують економічну безпеку країни. Однією із загроз економічній безпеці є тіньова економіка.

Тіньова економіка – це протиправна економічна діяльність, яка суперечить чинному законодавству [2, 3]. Вона притаманна усім секторам економіки. Сучасна економіка – це тісне переплетення легальних, напівлегальних і нелегальних зав'язків. Існують три групи суб'єктів тіньової економіки. Перша група – найбільш кримінальні елементи тіньової економіки. До другої групи входять господарники - тіньовики. Третя група – це наймані робітники фізичної та розумової праці. На розширення тіньової економіки впливають такі чинники, а саме: податкове навантаження, зменшення доходу, збільшення

безробіття, відсутність законодавчої бази, невпорядкованість в економіці та обмеження державою підприємницької діяльності.

Все це сприяє приховуванню доходів і відмиванню «брудних коштів». Внаслідок «втечі» капіталу з України виникає дефіцит ресурсів, які необхідні для фінансування національних програм і проектів, зменшується фінансовий та інвестиційний потенціал.

Уряд постійно використовує зовнішні кредити, які сприяють «втечі» капіталу з країни [2]. Це сприяє формуванню маси гарячих грошей, які переходять із однієї валюти в іншу та впливають на українські цінні папери та водночас створюють загрозу виникнення девальвації гривні. Україна стає кредитором зарубіжних економік. «Втеча» капіталу з України призводить до збільшення масштабів тіньової економіки в країні, в результаті чого втрачається зв'язок національної валюти з динамікою національного доходу.

Гарантування національної економічної безпеки вимагає розроблення певних правових норм, створення необхідних органів державної влади й управління та механізмів контролю за їх діяльністю. Крім цього вона повинна відповідати таким вимогам, а саме: діяти в межах закону, забезпечити надійний захист національній економіці та запобігати можливій появі загроз економічній безпеці. З метою реалізації національних економічних інтересів в Україні необхідно проводити оцінку стану її економічної безпеки за допомогою низки критеріїв. У зв'язку з тим, розроблення таких індикаторів є важливим інструментом економічної політики держави.

Аналізуючи законодавчу базу вітчизняні вчені зазначають, що в її концептуальній основі не відображені перспективи розвитку країни. У зв'язку з тим, вони роблять висновок, що необхідна розробка нових концептуальних основ про безпеку, у яких були б прописані такі поняття як «ціль» і «середовище безпеки». Крім цього необхідно врахувати чинники, які впливають на соціальну безпеку.

1. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобальних викликів / За ред. В. М. Гейця, А. А. Мазаракі. – К.: КНТУ, 2008. – 389 с.

2. Язлюк Б. О. Теоретичні та прикладні аспекти економічної безпеки України / Б. О. Язлюк, Р. Б. Гевко, Ю.В. Дзядикевич // Інноваційна економіка. – 2015. – №4. – С. 301–310.

3. Мандибура В. О. Тіньова економіка України: теоретико-методологічні аспекти дослідження та проблеми практичного обмеження / В. О. Мандибура. – К., 2001. – 80 с.